רש"י

ואלו מותרין פרק שני נדרים

ר"ן

יז.

תלמוד לומר להרע או להיטיב מה הטבה רשות. דלמ' בעי אכיל ומ' בעי לא אכיל חייב בקרבן על השבועה אף הרעה דממייב עלה קרבן הרעה דרשות ולא (ה) נשבע לבטל את המצוה דהיא שבועה להרעה לאו הרשות בידו: **חד קרא.** קא אתי למיפטריה מקרבן שבועה דהאי קרא דלהרע או להיטיב בקרבן מיירי ואידך לא יחל דבריו דבלאו מיירי אתי למיפטריה מן לאו דשבועה: **מתני' יש נדר כפוך נדר.** דנדר חל אחר נדר: **כיצד אמר בריני נזיר אם אוכל.** וחזר ואמר כו' חייב על כל פעם ופעם נזירות אחת: **אין שבועה כפוך שבועה.** ואם אמר שבועה אלא אוכל כו': **אינו חייב אלא על אכילה אחת.** קרבן שבועה אחד: **גמ' לא שנו.** דיש נדר בתוך נדר: **אלא דאמר כו'.** דמינו דאיתוסף יומא יתירא (ב) בנזירות דאשבועה דכי אמר בריני נזיר היום קבל עליו נזירות שלשים וכי הדר ואמר בריני נזיר לאחר משמע בריני נזיר שלשים יום ואחד ואין נזירות ליום אחד הלכך חל נזירות על נזירות והוי נזיר שלשים אחרים: **אבל.** אם אמר וכו': **ולרב הונא.** דקאמר דכי אמר בריני נזיר היום לא חיילי עליה שתי נזירות אם כן ליפלוג בדיה בנדרים ויתני (ג) נמי יש נדר בתוך נדר ואין

תלמוד לומר [1]**להרע או להיטיב מה הטבה רשות אף הרעה רשות** [2]**יצא נשבע לבטל את המצוה ולא ביטל שאין הרשות בידו חד קרא למיפטריה מקרבן שבועה וחד למיפטריה מן לאו דשבועה: מתני'** [3]**יש נדר בתוך נדר ואין שבועה בתוך שבועה כיצד אמר בריני נזיר אם אוכל בריני נזיר אם אוכל ואכל חייב על כל אחת ואחת** [4]**שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל ואכל אינו חייב אלא אחת: גמ'** אמר רב הונא לא שנו אלא דאמר בריני נזיר היום בריני נזיר למחר דמיגו דקא מיתוסף יומא יתירא חיילא נזירות על נזירות אבל אמר בריני נזיר היום בריני נזיר היום אין חלה נזירות על נזירות ושמואל אמר [5]אפילו אמר בריני נזיר היום בריני נזיר היום חלה נזירות עליה ולרב הונא אדתנא אין שבועה בתוך שבועה ליתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר בתוך נדר בריני נזיר היום בריני נזיר למחר יש נדר בתוך נדר בריני נזיר היום בריני נזיר היום אין

חד קרא למפטריה מקרבן. הייט קרא דלהרע או להיטיב דכתיב גבי קרבן שבועת בטוי: **וחד קרא למפטריה מלאו דשבועה:** הייט קרא דלא יחל דבריו (ד): **מתני' יש נדר כפוך נדר וכו' אמר בריני נזיר אם אוכל וכו'.** מפרש בגמ' דאם אוכל לאו דוקא דה"ה שמי אם אמר בריני נזיר בריני נזיר דחייב על כל אחת ואחת אלא אחידי דתנא גבי שבועה שלא אוכל תנא נמי גבי נזיר אם אוכל. וחייב על כל אחת ואחת דאמרינן לומר דחייב לנהוג נזירות על כל קבלה וקבלה וכי אמר בריני נזיר בריני נזיר דחייב שתי נזירות ומונה שלשים יום ומביא קרבן וחזר ומונה שלשים יום ומביא קרבן ונפקא לן בגמרא ממזיר לאזיר(ב). וקרי ליה להאי גווונא נדר בתוך נדר לפי שהנזירות שניה היא אלה בתוך זמן הראשונה אלא שאי אפשר לו שימנה אותה עד שימנה את הראשונה דאם איתא דלא חיילא בשעת נדרו היאך תחול לאחר מכן והרי אינו נודר באותו זמן וכיון דלא חיילא בשעת נדרו לא חיילא נמי בתר זימנא אלא ודאי מהשתא הוא דחיילא ומש"ה קתני יש נדר בתוך נדר: **שבועה שלא אוכל שבועה שלא אוכל אינו חייב אלא אחת.** כלומר בשבועות לא משכחת תרי חיובי לא לגלגות שתים באכילה אחת דמכיון שאמר שבועה שלא אוכל ככר זה הוה ליה מושבע ועומד ותו לא חיילא עליה שבועה שניה ולא למנות שתים גם כן דלא משכחת לה מה שאין כן בנזירות דנהי דאינו לוקה שתים על אכילה אחת מ"מ משכחת בה תרי חיובי בשכבל נדרו כ' פעמים דהיינו למנות שתים מה שאין כן בשבועות: **גמ' כיון דאמר בריני נזיר הוה ליה נזיר וכי אכיל עובדא ומפרע כיה מחייב על כל אכילה ואכילה איידי דקתני שבועה שלא אוכל תנא נמי בריני נזיר אם אוכל ולעולם נבי נזיר לא צריך למימר אם אוכל** זו הגרסא כתובה במקצת נוסחאות. והכי פירושא כיון דאמר בריני נזיר וכו' חדא דאית בה תרתי קשיא ליה חדא למה ליה למתלייה לנזירות באכילה דהא מכיון דאמר בריני נזיר בריני נזיר הוה ליה נזיר וחייב למנות שתים וקשיא ליה תו דאיתלי לנזירות באכילה בבריני נזיר אם אוכל חדא זימנא קני דהא קי"ל בפ' שבועות שתים בתרא (שבועות מז:) דמי שנשבע שלא אוכל ככר זה על כל זית וזית שבו נשבע הלכך מי שתלה נזירותו באם אוכל על כל זית וזית שבו תלה נזירותו וכי אכיל טובא כלומר זיתים הרבה ומתרץ ביה בין כל זית וזית לומר שאם יאכלנו יתחייב עליו נזירות אחת חייב על כל אכילה ואכילה. ונראה בעיני דלהכי בעינן דליתרו ביה בין כל זית וזית משום דלא עדיפי אכילות הללו להתחייב עליהם נזירות כשתלאו בהן מלהתחייב עליהן קרבן ומלקות כשנשבע שלא יאכל ככר זו וכשם שלהתחייב קרבן ומלקות בעינן תנוק בין כל זית וזית אי למלקות בהתראה אי לקרבן בשתי העלמות ה"נ כשתלה נזירות בהם בעינן שיהו התראות מחלקות דודאי נהי דאמרינן דמי שנשבע שלא יאכל ככר זו על כל זית וזית נשבע אפי' הכי אם לא התרו בו אלא התראה אחת אינו לוקה אלא אחת דבכל איסורין שבתורה על כל זית וזית שבהן הוא חייב ואפ"ה אינו לוקה שתים אלא בהתראות מלוקות ולקרבן נמי אינו חייב אלא אחת אלא בשתי העלמות ה"נ כי תלה נזירות באכילת ככר צריך שיהו התראות מחלקות בין כל זית וזית שבו דאי לא לא מקריא אלא אכילה אחת ולא מחייב עלה אלא חד נזירות כנ"ל. ורלאיתי למפרשים אחרים בזה מה שלא נראה בעיני. ומתרלה איידי דקתני שבועה שלא אוכל וכו' דאין ה"נ דבבריני נזיר בריני נזיר ואי נמי תלה נזירותו באם אוכל בחד בריני נזיר אם אוכל אבי ליה אלא דאיידי דאיתרמיך למתני לשבועה באכילה למכפל בה נמי שלא אוכל שלא אוכל דאי לא פשיטא שאינו חייב אלא אחת תלה ליה נמי לנזירות באכילה וכפליה: **דמגו דמסופף יומא יתירא.** כלומר דכשאמר בריני נזיר למחר יש במשמעות דבריו שיימנה מיום מחרת ואילך ל' יום נמצא שנתחייב מחמת נדר שני יום ל' מוסף על נזירות דאשבועה וכיון דקי"ל במסכת נזיר [ז.] דהאומר בריני נזיר יום זה בלבד מונה שלשים אף זה כיון דנתחייב מחמת נדרו שני למנות יום אחד מוסף על נזירות דאשבועה על כרחו מונה ל'. ושמואל אמר אפי' בריני נזיר בריני נזיר היום נזירות חלה עלי נזירות דמשמע ליה דמנזיר לאזיר כמדבר ו) נפקא לן דבכי האי גוונא מונה שתי נזירות: **ורב הונא אדתני אין שבועה כפוך שבועה ליתני יש נדר כפוך נדר ואין נדר כפוך נדר.** וא"ת ולשמואל נמי מי ניחא הא לדידיה נמי הוה ליה לפלוג ולמיתני אין נדר בתוך נדר ומשכחת לה באומר קונם עלי ככר זה קונם עלי ככר זה שאינו חייב אלא אחת דהא בתרתי לא תנן יש נדר בתוך נדר אלא למנות שתים כדפרי' וכיון שכן לשמואל גופיה מלי לפלוגי בנדר גופיה. וי"ל דכי מקשי לרב הונא ליתני יש נדר בתוך נדר לא מקשי לומר אדמפליג בין נדר לשבועה לפלוג בנדר גופיה כדרך כל לפלוג וליתני בדידיה שכש"ס דאי הכי מקשינן לשמואל נמי מקשי כדפרישית אלא כי האי גוונא לא מקשינן דלא קשיא כלל דתנא אחומר בנדרים מבשבועות קאי ומש"ה בעי למתני חומרא דאיכא בנדר מבשבועות לענין נדר בתוך נדר הלכך לא שייך לאקשויי

דאפילו אם אמר בריני נזיר ל' יום וכי אמר בריני נזיר ל' יום והדר אמר בריני נזיר אלו ל' יום דהוי תנא נמשמעא כמו בהיום היום מכ"מ י"ל דשאני נזירות דהאידך ואית ליה קיעתא ל' יום ש לנו לומר שבא לאוסיף שלשים יום מדשים ולכך שייך שפיר למימר דחייל נזירות על נזירות מעבשה זו אחר זו כדפרישית אבל נבי נדר דקונם דלית ליה אלא לפי מה שמפרש האדם נמי אפי' כי אמר ככר זו עלי קונם היום אינו אסור אלא אותו היום וכי הדר אמר דאינא אמריתי קונם ככר זה היום אין לנו לתלות דתתא לאסור ולאוסופי למחר כיון דמהיום משמע אלכך לא שייך למימר נדר אל על נדר ולהוסיף נדר אחר כמו בנזירות כדפרישית ולאותו יום נוסיף נמי אין לנו נדר בתוך נדר ולחייבו תרתי קאמר דאין איסור אל על איסור ואפילו בנזירות אין איסור אל על איסור: **תרני נזיר אם אוכל** הריני נזיר. ה"ה דהוי מלי למתני הריני נזיר בלא אוכל אלא שום תנאי אלא אורחא דמילתא קאמר שכן דרך לומר מחמת שום דבר כיולא בזה שמסרבין בו לאכול והוא אינו רוצה ונודר לאו יאכל ועי"ל דתנא דבני לאחרוני אכילה גבי שבועה נקטי' נמי גבי נזירות וכן פר"י: ולפלוג וליתני בדידה:

מסורת הש"ס

(ה) [כמדבר ל.], ב) [כמדבר ו], ג) שיין לעי"ב,

הגהות הב"ח

(ה) רש"י ד"ה תלמוד וכו' ולא בנשבע לבטל את המצוה דהאי שבועה: (ב) ד"ה אלא וכו' אנזירות דאשבועה כל"ל והד"ל עם ד"ה אבל: (ג) ד"ה ולרב הונא וכו' ויתני יש נדר בתוך נדר ואין נדר כו' כל"ל והד"ל ומיבת נמי נמחק:

מוסף רש"י

להרע או להיטיב. להרע לעצמו לו להטיב לעצמו, כגון אוכל ולא אוכל, אשן ולא אישן (ויקרא ה ד), לא שנו. שנזירות חל על נזירות, אלא דאמר הריני נזיר היום. שנתנה נזירותו שלשים והדר אמר הריני נזיר למחר. ועל כל פנים אתה צריך לפרש כמאחר זה שלא על מחר דיוקא הוא דאמר, שהרי כבר היא נזיר לשלשים יום, אלא על כל פנים ליום שאחר שלשים הוא מכוין, כלומר ממחר עד יום שלשים, ומתנה מכוין להתריך נזירותו יום אחד, ומאחר שיש לנזירות שניה מקום לאחר שלשים חל עליו נזירות שלם, וכמו שאמרו במסכת נזיר (ז ח) הריני נזיר יום אחד שמונה שתי נזירות, ומעתה הרי זה משלים ומונה שתי נזירות, אבל אם אמר הריני נזיר היום, הריני נזיר היום, הריני נזיר היום, חולל ואין מקום לנזירות שניה לחול אלא בנטול הראשונה, אין נזירות חל על נזירות (מאירי בשמו).

פירוש הרא"ש

מה הטבה רשות אף הרעה רשות. כפ"ג דשבועות מפרש לה מנא לן דנטבטבה רשות אמרי: בתני' יש נדר בתוך נדר. ומפרש דבנזירות אמרי כגון דאמר הריני נזיר אם אוכל חייב נזירות על כל דבור ודבור וכהה מלי למתני כגון דאמר הריני נזיר הריני נזיר בלא אכילה אלא אגב דבעי למתני גבי אמר שבועה אכילה נקטיה נמי גבי נזירות: אינו חייב אלא אחת. דאין שבועה חלה על שבועה דאין נשבעין לקיים המצוה לביתא בלאו

עין משפט נר מצוה

כה א מי' פ"ה מהל' שבועות הלכה יד סמג לאוין רלח טוש"ע י"ד סי' רלט סעיף ד:

כו ב מי' פ"ג מהל' נדרים [ה] נ [ופ"ג מהל' מירות הל' יט] סמג לאוין רמב טוש"ע שם סי' רכט [סעיף ה] סעיף ג וסימן רלט סעיף יג:

ל ג מי' פ"ג מהל' נדרים הל' ה ופ"ד מהל' שבועות הלכה ט סמג לאוין רמא טוש"ע שם סימן רלט סעיף יג:

לא ד מי' פ"ג מהל' נדרים הלכה ב ופ"ג מהלכות מירות הלכה י ופ"ד הלכה ב סמג עשין רמב טוש"ע שם סימן רלט סעיף יג:

תורה אור השלם

ו. אוֹ נֶפֶשׁ כִּי תִשְׁבַּע לְבַטֵּא בִשְׂפָתָיִם לְהָרַע אוֹ לְהֵיטִיב לְכֹל אֲשֶׁר יְבַטֵּא הָאָדָם בִּשְׁבֻעָה וְנֶעְלַם מִמֶּנּוּ וְהוּא יָדַע וְאָשַׁם לְאַחַת מֵאֵלֶּה:

ויקרא ה ד

תוספות

חד למפטריה מקרבן שבועה וחד למפטרי' מלאו דשבועה. מלא יחל כלומר אם מיחל דבריו ומקיים המצוה אבל מ"מ אינו מטור מבשבועה דנשבע לבטל המצוה אלא לוקה עליו משום שוא כדתנן פ"ג דשבועות (דף כט.): יש נדר בתוך נדר. כלומר אם אחיל נדר הכי דאמר הריני נזיר הריני נזיר ומ"מ פתח בנדר דמשמע קונם ופיים בנזירות וי"ל דנזירות נמי איקרי נדר דכתיב (במדבר ו) לנדור נדר נזיר אבל מ"מ אתתי שבח פתח נדר ופתח בזה ר"ל מעוס דבנדרים לא משכחת נדר בתוך נדר דאי אמר ככר זה עלי קונם ככר זה אם לא קונם לא חיל דאין איסור חל על האיסור ואף בנזירות דקאמר בנזירות חל על נזירות לאו לאחיוני תרתי בתר ל' יום אלא לענין שיעבאה שתי נזירות זו אחר זו דבכלמא המם בנזירות שייך למימר כשאומר ב"פ הריני נזיר הריני הריני נזיר היום שיכול להוסיף בדבור שני ל' יום משמע ל' יום מדשים כפשם דאשונה שאמר הריני נזיר היום שרולה לומר ל' יום דהיינו השתא כאילו [אמר] ל' יום כי פעמים ואפילו אמ"ל

בנדר דבני לאחרוני אכילה גבי שבועה נקטי' נמי גבי נזירות וכן פר"י: ולפלוג וליתני בדידה:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com